

"Chúng ta đã làm đ c gì cho đ ng h th n v i nh ng ng i đã n m xu ng? H đã n m xu ng không ph i là vì h hèn nhát! H đã n m xu ng là vì mu n b o toàn sâu ch mà h t ng mang trên đ u: T Qu c, Danh D , Trách Nhi m." (Phu nhân T ng Lê Văn H ng)

Ngày 21/4/1975, khi T ng Th ng Nguy n Văn Thi u t ch c, trao quy n l i cho c Tr n Văn H ng, tôi còn nh rõ l i ông Thi u nói: "M t m t T ng Th ng Nguy n Văn Thi u, quân đ i còn Trung T ng Nguy n Văn Thi u, đ ng bào còn m t chi n sĩ Nguy n Văn Thi u. Tôi nguy n s chi n đ u k bên anh em chi n sĩ."

L i tuyên b c a ông Thi u đã gây cho tôi s xúc đ ng. Th r i l i tuyên b y cũng đã bay theo gió, khi s l n c p ch huy tr c t p đ i u hành gu ng máy qu c gia đã v cánh chim bay sang ngo i qu c, tìm n i n tr n an lành, b m c quê nhà, dân t c và quân đ i đang ch t đ i trong cu ng phong súng đ n t i b i, Thi u T ng Nam, H ng, Hai, V , Phú. Nh c đ n đây tôi không ngăn n i ti ng n c ngh n ngào.

Ôi ti ng súng n r n vang trên kh p lãnh th . Mùa hè năm 1972, nhà văn Phan Nh t Nam đã m nh danh là mùa hè đ l a. Mùa hè máu. Mùa hè cu i đày yêu đ ng. Mùa hè t n cùng v c th m. Còn mùa hè 30/4/1975 bi th ng thê th m ng n nào? Chúng ta còn đ ngôn t đ di n t t n cùng n i th ng tâm kinh hoàng c a sinh ly, t bi t, cu ng cu ng y không ? Tin th t tr n t các Vùng 1,2,3 bay v đ n đ p. Có nh ng n i ch a đánh đã b cho đ ch tràn vào. Cũng có n i quy t li u t chi n. Th m th ng thay, cu c rút quân h n lo n bi đát ch a t ng có trong l ch s và quân s .

Đài VOA và BBC tuyên b nh ng tin th t b i n ng n v phía QLVNCH khi n lòng dân càng thêm khi p đ m. Nh ng đoàn quân th t tr n, t t i manh giáp, không ng i ch huy, cu ng quýt ch y nh đàn v t b sẵn đ i. Tinh th n binh sĩ r i lo n hoang mang t t đ . H thì thảo b o nhau: "T ng Th ng Thi u, Th T ng Khiêm, Đ i T ng Viên đã cao bay xa ch y, còn đánh đ m gì n a. Ông T ng này, ông T nh n , đã tr n đi ngo i qu c, chúng ta còn đánh làm gì." H còn h i nhau: "Bao nhiêu năm chúng ta chi n đ u cho t qu c, hay chi n đ u cho t p đoàn tham nhũng? Hay cho cá nhân c a ai đây?" M t ng i ch huy, nh ng quân nhân nh r n không đ u, r i rít, tan rã. L i có nh ng câu h i: "Quân không T ng ch huy thì sao?" Có nh ng k ch tâm dè b u, th ng ch trích chê bai: "Có nh ng ông T ng mà bi t đánh gi c cái gì!

Thị u Tòng Lê Văn Hoàng

Tác Giả: Bà Lê Văn Hoàng (Nhũ danh Phạm Thị Kim Hoàng)
Thứ Bảy, 12 Tháng 11 Năm 2011 10:29

Chị có lính đánh đố các ông Tòng họ ng."

Lời phê bình của những kẻ bất mãn hay những kẻ có tâm địa hèn hạ, thốt ra những khác nào chửi nguyền đầy giận. Cho dù có những vị Tòng họ bề bệ, làm cho quân đội bị nhọc, thì cũng có những vị Tòng họ trong sạch đức độ, liêm khiết, tài ba, đáng cho dân quân khâm phục. Những phần tử bất mãn ấy đã vô tình hay cố ý không thấy việc quan hệ của họ với Tòng họ, gia đình các Tòng họ Lãnh, Sĩ Quan, và Binh Sĩ thốt ra những lời lẽ cho quân đội và quốc gia như thế nào. Đợi vị những vị cao minh, hiểu biết giá trị hy sinh của những người tuấn kiệt, tôi trang trọng cúi đầu cảm tạ, tri ân.

Có nhiều người đã nêu lên câu hỏi với tôi: "Tại sao Tòng họ Nam, Tòng họ Hoàng chỉ làm chi cho người? Tại sao các ông Tòng họ ấy không tiếp tục chiến đấu? Tại sao các ông không trở sang ngoài quốc gia?" Lời có người nghiêm khắc trách tôi: "Bà thốt đố. Nếu là tôi, tôi quyết liệt can ngăn không để cho các ông ấy chửi. Với con như thế này, ông Hoàng chỉ đành bực với con thôi sao?" Ngay cả vài vị phụ nhân của các Tòng họ Lãnh, họ còn ở trong tù, họ đã an nhàn nghỉ ngơi, cũng thốt ra những lời chửi trích tôi. Nghe những lời phê bình ấy, tim tôi đau nhói. Tôi tôn trọng sự nhận xét "theo tầm hiểu biết của họ". Tôi ngán ngẩm không trả lời, chỉ默默 cõng đi về. Những hôm nay tôi phải lên tiếng. Lên tiếng để tỏ ân những người đang âm thầm chiến đấu ở Việt Nam, để tỏ ân những người hùng can đảm đã, đang, và sẽ tiếp tục đánh đuổi Cộng Sản của quê hương, để trả lời những người đã nêu lên nhiều câu hỏi đó. Tôi trân trọng xin những vị nào đã có những lời chửi trích nên bình tâm suy nghĩ lại, trước khi phán đoán vì...những vị Tòng họ Lãnh bách chiến bách thắng rồi thì nào chịu xuôi tay nhọc nhãi trước những kẻ thù? Những vị Tòng họ đã xông pha trong mưa máu, bao lần thất bại, họ vẫn kiên trì, họ vẫn kiên trì công tác khắp nơi trên đất nước, đã từng khốc liệt gian nguy, xoay ngược chiều gió, chuyển bại thành thắng trên khắp mặt trận, liệu những vị Tòng họ ấy có nghe hai tiếng "buông súng" rồi giở tay xuôi tay sát hại sao?

Viết đến đây tôi muốn phép nêu lên câu hỏi: "Thưa toàn thể quý vị sĩ quan QLVNCH. Ngày quý vị nhận lãnh chức vụ sĩ quan của trường Võ Bị, quý vị còn nhớ sáu chữ gì trên chức vụ ấy không? Sáu chữ mà quý vị nhớ nhớ trường đi lên đầu là: "Tôn Quốc, Danh Dự, Trách Nhiệm." Ngày mãn khóa sĩ quan với những lời tuyên thệ, quý vị hứa hẹn như thế nào? Cũng như những người đi đầu tâm niệm ai là chủ nhân của lòng? Những vị bị nhốt ra đi trước binh biến, những vị ở lại bị sắp hàng vào trại tù Cộng Sản, tôi xin tạ lỗi, vì thốt tình tôi không dám có lời phê phán nào. Tôi chỉ muốn nói lên tất cả sự thật về cái chết của hai vị Tòng họ Nguyễn Khoa Nam và Lê Văn Hoàng. Hai vị Tòng họ này đã ba lần bị chửi rồi đi tù sang ngoài quốc gia viên chức và nhận M, công quyệt rồi lại tiếp tục, bỏ vào miền đất Vùng 4. Viên chức và nhận M họ thúc, đợi chờ không được, sau cùng chán nản và buồn bã bỏ đi.

Thị u Trưng Lê Văn Hưng

Tác Giả: Bà Lê Văn Hưng (Nhũ danh Phạm Thị Kim Hoàng)

Thứ Bảy, 12 Tháng 11 Năm 2011 10:29

Trước đó, vào ngày 29/4/1975, tôi tuyên bố căm thù và Dâng Văn Minh trên đài phát thanh Sài Gòn ra lệnh tất cả người Miền Bắc phải rời Việt Nam trong vòng 24 tiếng đồng hồ, thì chính lúc "kích hoạt hành quân mới của hai Miền Nam Hưng đã hoàn tất."

Trưng Nguyễn Hữu Hạnh, người thay thế Trưng Vĩnh Lộc vào ngày giờ cụ thể tôi tiếp diễn thoả với Cộng Sản. Ông Hạnh đã dùng tình cảm chiến hữu, dùng nghĩa đàn anh thân thuộc, khuyến khích yêu cầu Trưng Hưng và hợp tác với Dâng Văn Minh và Nguyễn Hữu Hạnh. Tâm tâm có lẽ ông Hạnh lúc đó muốn dò xét thái độ của hai Trưng Vùng 4 như thế nào. Nhưng tôi, qua cuộc đối đàm với Trưng Nguyễn Hữu Hạnh, Trưng Hưng đã luôn khẳng định: "Không hợp tác với Dâng Văn Minh. Không đưa hàng Cộng Sản. Tôi chiến đấu cùng."

Khi Trưng Trưng Thị u Trưng, trao quyền lợi cho cả Trưng Văn Hưng, và rời vì hoàn cảnh mới chậm của vận mệnh đất nước, trước khi áp lực nên cả Trưng đã trao quyền lợi cho Dâng Văn Minh, để rời "ông Trưng hai lần làm đứt nát quê hương, họ nên chớ này, họ mình ký tên dâng nước Việt Nam cho Cộng Sản." Với Trưng Lãnh trên thế giới, tùy hoàn cảnh đất nước, và tình hình chiến sự của phương, Trưng quyên quyết định, xoay chuyển thế cục, không cần phải tuân theo mệnh cách máy móc theo cấp chỉ huy đưa nào đã trên hết, thì còn chớ như ai? Phải tuân như ai? Tóm lại, lúc đó như đưa hàng của Dâng Văn Minh và rời kêu gọi của Nguyễn Hữu Hạnh đã không được Trưng Nam và Trưng Hưng đáp ứng.

Việt Nam đây, tôi xúc động lòng thương. Tôi nghe ngòi rời khi như đất nước mới số sĩ quan binh sĩ đã bắt oà khóc lên khi nghe lệnh đưa hàng của Dâng Văn Minh. Anh em đã ôm lá cờ quốc gia, ôm khẩu súng vào lòng ngực. Có như chi khu Trưng và như đất Trưng như đất đã không chịu đưa hàng. Họ đã tự thủ đất viên đất chót. Và viên đất chót dành để kết liễu đất mình. Cấp bậc của như anh em này không cao, chỉ chỉ huy khu như, hay mệnh đất lợi, như tinh thần tranh đấu của anh em cao cả và hùng thủ đất.

Trong khi Sài Gòn bùng nổ đưa hàng thì Cộng Sản vận an ninh tuyệt đối. Kích hoạt hành quân đã thực xong. Vũ khí như như đất đất sản sàng. Tất cả đưa chuồn bả cho các cánh quân di chuyển, sẵn sàng các tuyến chiến đấu. Kích hoạt di quân, phân công, và bắt tay nắm trong như mệnh quân hành đó. Vùng 4 có như đưa của thủ chiến lợi, có thể kéo dài cuộc chiến thêm một thời gian. Bởi lúc đó, cho đất ngày 29 tháng 4 năm 1975, của có mệnh đất nào, dù như quân xa xôi như lính Trưng 4 đã lọt vào tay giặc Cộng.

Nhưng, Cộng Sản, sáng ngày 30/4/1974, dân chúng như như hoang mang. Đã có mệnh sĩ binh sĩ như. Tôi thì xã, cảnh như lo như đáng buồn của như có đã xảy ra. Trưng nhóm đông đưa

Thị u Tòng Lê Văn Hồng

Tác Giả: Bà Lê Văn Hồng (Nhũ danh Phạm Thị Kim Hoàng)
Thứ Bảy, 12 Tháng 11 Năm 2011 10:29

---

bên ác ôn và thà nôm cđc th câu đã ra tay cđp gi t tài s n các c s M, và nh ng nhà t nhân nào đã b tr ng, b t ch p ti ng súng n can thi p c a c nh sát duy trì an ninh tr t t công c ng. Chúng cđp gi t, đ p phá, hò hét nh lữ điên. Ch c ch n trong s này có b n C ng S n n m vùng có ý đ gây r i lo n áp đ o tinh th n binh sĩ.

Lúc y Tòng Nam và Tòng Hồng v n còn liên l c v i các cánh quân ch m đ ch. Nhi u cánh quân n ng c t đ c đ a v th xã C n Th đ b o v B Ch Huy Quân Đoàn, n m chung quanh vòng đai Alpha. T 2 gi đ n 4 gi chi u ngày 30 tháng 4, gi đã đi m. Đúng theo k ho ch l nh hành quân b t đ u. Nh ng h i ôi, khi liên l c đ n các c p ch huy c a các đ n v thì m i hay h ch a bi t tý gì v k ho ch, ch a r c r ch chi h t, ngoài v i c thay đ i các cu c b trí t sáng đ n gi phút này.

Tìm ki m Đ i Tá anh ninh, ng i mà đã lãnh nhi m v phân p i phóng đ và l nh hành quân m t đ n các đ n v, thì m i v l ra v sĩ quan này đã đ a v con tìm đ ng t u thoát sau khi ném t t c m t l nh vào tay v Đ i Úy đ i quy n. Ông này cũng đã cu n gói tr n theo ông Đ i Tá đàn anh, cho có th y, có trò. Các phóng đ và l nh hành quân m t cũng đã bi n m t. Thi u Tòng Nam và Thi u Tòng Hồng t c u t không sao t n i. Tôi không ngăn n i ti ng n c ngh n ngào khi h i t ng l i v b i r i c a Thi u Tòng và s đau kh th t v ng c a H ng. Nh ng đ ng gân trán n i vòng lên, răng c n ch t, bi u l s đau đ n và ch u đ ng kinh h n. Ng i đ p tay đánh m xu ng bàn khi th y k ho ch s p x p th t tinh vi b k ph n b i hèn nhất làm gãy đ b t ng. H ng ng c m t nhìn tôi nh mu n h i : "Có đ ng ý đ em con lánh n n không?" Tôi c ng quy t t ch i. Tôi không c u an ích k, tìm s ng riêng, b m c ng i trong c nh đ u sô l a đ. Tôi nh t đ nh l i, cùng ch u ho n n n, cùng li u ch t. H ng h i tôi: "Thành công là đ i u chúng ta mong c, nh ng r i th t b i, em đ nh li u l nào?" Tôi đ p: "Thì cùng ch t! Các con cũng s th. Em không mu n m t ai trong chúng ta l t vào tay C ng S n."

Và đ kh i ph i sa vào tay gi c C ng, tôi bình tĩnh thu x p cho cái ch t s p t i cho m con tôi, đ ng gi i thoát cu i cùng c a chúng tôi. B n gi 45 chi u ngày 30/4/75, Tòng Hồng r i b vãn phòng B T L nh Quân Đoàn 4, v b ch huy ph, n i chúng tôi t m trú. H ng không mu n ch ng ki n c nh bàn giao nh c s p t i gi a Thi u Tòng Nam và tên Thi u Tá Vi t C ng Hoàng Văn Th ch. Năm gi r i i chi u ngày 30 tháng 4, khi Hoàng Văn Th ch ti n vào B T L nh Quân Đoàn là lúc H ng g i máy liên l c v i Tòng M ch Văn Tr ng, ra l nh đ a hai chi đ i thi t giáp t i án ng đ nh T nh Tr ng đ b o v B Ch Huy S Đoàn 21 m i v đóng n i đây. Sau đó H ng ti p t c liên l c v i các đ n v đ ng ti p t c ch m súng c các ti u khu. Đ ng th i H ng m i Tòng M ch Văn Tr ng cùng các đ n v tr ng chung quanh vòng đai th xã C n Th v h p.

Sáu gi 30 chi u ngày 30 tháng 4, khi các v sĩ quan v a ra đ n c ng, có m t toán thân hào

Thị u Tòng Lê Văn Hoàng

Tác Giả: Bà Lê Văn Hoàng (Nhũ danh Phạm Thị Kim Hoàng)
Thứ Bảy, 12 Tháng 11 Năm 2011 10:29

---

nhân sĩ quen biết tại Công an Thành đang chờ sẵn. Hoàng gọi khoảng 10 người. Hoàng xin gặp Thị u Hoàng, với tôi cách đi di dân chúng thị xã, yêu cầu: "Chúng tôi biết Thị u Hoàng không bao giờ chịu khuất phục. Nhưng xin Thị u Hoàng đừng phản công. Chúng tôi tin rằng anh là Thị u Hoàng phản công, Việt Công sẽ pháo kích mạnh mẽ vào thị xã. Công an Thành sẽ nát tan, thành bình địa như An Lạc. Dù sao, với nhân số đã như thế này rồi, xin Thị u Hoàng hãy vì dân chúng, bỏ toàn mạng sống của dân, dẹp bỏ tánh khí khái, can đảm..." Nghe họ nói, tôi cảm thấy đau lòng lắm không ngờ. Tôi cũng không ngờ nhiên với yêu cầu đó. Bởi mọi tuấn lệ trước, Việt Công đã pháo kích mạnh mẽ vào khu Công an, cách Bộ Tư Lệnh không xa, gây thiệt hại cao với nhân mạng và tài sản của đảng bào. Dân chúng Công an Thành còn khiếp đảm. Hoàng như đảng chờ tôi trước yêu cầu này. Một lát sau, Hoàng cảm giác người nãy giờ nói trước: "Xin các ông yên lòng. Tôi sẽ cảm giác người sẽ tránh gây thiệt hại cho dân chúng." Toán người này ra về. Hoàng quay sang hỏi tôi: "Em còn nhớ tên người con Phan Thanh Giản? Bởi ba tôi như miền đông, rồi cũng vì dân chúng mà con Phan đã nhún mình như người thêm ba tôi như miền tây cho quân Pháp. Con Phan không nên thấy dân chúng điêu linh và cũng không đừng mất tiết tháo, không thả bó tay làm như cẩu thả. Con Phan Thanh Giản dẫn như ăn rồi uống thu được quyền sinh." Trước mặt vài giây, Hoàng tiếp: "Thà chết chứ đâu thả bó tay trước mặt nhìn Việt Công tràn vào."

Sáu giờ 45 chiều ngày 30 tháng 4, Hoàng Nam đi đến thăm cho Hoàng, hỏi tình hình các người. Hoàng báo với Hoàng Nam với việc đi di dân chúng thị xã đến yêu cầu thị trấn với Hoàng. Hoàng cũng cho Hoàng Nam biết để anh truy cập tin mới như sự giao cho người tin công nhân phân phối. Hoàng Nam cho Hoàng hay là ông đã cho thu bằng lời kêu gọi dân chúng và lời yêu cầu này sẽ cho đài Công an thành. Nhưng mọi sự tiếp nhân, thành sự tiếp thiên. Thêm một lần nữa, sẽ gây đau đầu lòng. Đài Công an Thành báo như người trước đó, khoảng một giờ, viên giám đốc đài báo ủy hiếp, thay vì phát thanh cuộc bằng của Thị u Hoàng Nam trước, chúng thay cuộc bằng có lời kêu gọi của Thị u Tá Công an Hoàng Văn Thành. Khoảng một phút sau, đài mới phát thanh cuộc bằng của Hoàng Nam. Mọi sự mang rồi. Không còn níu kéo được sự tin tưởng người dân chúng và binh sĩ được của. Hàng ngũ các đến với đã thả thả tiếp tiếp càng thêm thả thả.

Bây giờ 7 giờ 30 tại ngày 30 tháng 4, Hoàng gọi tôi lên văn phòng làm việc. Đây là giờ phút nghiêm trọng nhất, không có ai hiện diện hết. Sau khi chờ tôi nghe hết sự việc trước đây, Hoàng nói: "Hoàng, em đã hiểu sự thật bởi do các nguyên nhân sau đây: Việt u Tá không tuân lệnh, nên giờ chót không đi quân và các vị trí chỉ huy, trừ liêu theo kế hoạch. Việc níu kéo sự tin tưởng của dân chúng và binh sĩ không thành. Lời kêu gọi trước của Hoàng Nam không có tiếng vang. Cũng như lời yêu cầu của dân chúng thị xã Công an Thành. Cuộc đời mất sáng, Hoàng nhìn tôi đến giờ: "Em phải sống để nuôi con." Tôi hỏi Hoàng: "Kìa mình, sao mình đi ý?" "Con chúng ta vô tội, anh không nên giết con." "Nhưng không thể để con sống với Công an Thành. Em sẽ thay mình làm chuyện đó. Chúng con chính thu được người con cho con. Chúng em mất chút, chúng ta cùng chết một lúc." "Không thể được. Cha mẹ không thể giết con. Anh van mình. Chúng ta như con, cảm ơn. Tôi thay anh, nuôi con trở thành người công chính. Phú quý vinh hoa địa vị hãy để phòng, nhưng thả đó làm làm ám ảnh lòng tri. Nhưng, giang san tiếp tục là tiếp đến hết. Gọi chúng ta cúi lòn, như nhà để nuôi con và cũng nuôi luôn ý chí để có ngày còn phục hận cho đất nước chúng ta." "Nhưng vì con, mình thả con, sao

mình không đi ngo i qu c?" H ng đanh m t l i, nghiêm kh c nhìn tôi trách móc: "Em là v anh. Em có th nói đ c câu y sao?" B t mình v ng v , l l i xúc ph m đ n ng i, tôi v i vàng t l i: "Xin mình tha th . Ch ng qua vì quá th ng mình nên em m i nói th ."

Gi ng H ng th t nghiêm trang mà cũng th t tr m tĩnh: "Nghe anh nói đây. Ng i ta tr n ch y đ c. Ch anh không gao gi tr n ch y. M y ngàn binh sĩ đ i tay, h i nào sinh t có nhau, gi b m c h tìm s ng riêng mình sao? Anh cũng không đ u hàng. B y gi thì rút cũng không k p n a, vì vào m t khu mà không có ngu n ti p li u vũ khí, đ n đ c, l ng th c thì không c m c đ c lâu. Đã mu n r i. Vi t C ng đang kéo vào đ ng đ anh không đ n đ c n súng vào đ u chúng, thì gây thi t h i cho dân chúng và anh em binh sĩ. Anh không mu n th y bóng dáng m t tên Vi t C ng nào." Tôi phát run lên h i: "Nh ng mình i, còn em? em ph i làm gì trong lúc này?" N m ch t tay tôi, H ng nói: "V ch ng tình nghĩa bao nhiêu lâu, anh hi u em và em hi u anh. Em tuy ch là con cá nh nh ng bi t mang ý chí kinh ng . G ng ch u nh c. Dù ph i ch u trăm ngàn s nh c nhã đ nuôi con, đ ph c h n cho quê h ng. C i trang, c i đ ng, len l i mà s ng. Anh tin em. Vì anh, vì con, vì n n c, tình nhà, em có th ch u đ ng n i! Nghe l i anh đi. Anh van mình, anh van mình."

Tôi không sao t ch i đ c tr c ánh m t van nài, tr c nh ng l i tha thi t y: "Vâng, em xin nghe l i mình." H ng s tôi đ i ý, ti p l i thúc gi c: "Em h a v i anh đi. H a m t l i đi." "Em xin h a. Em xin h a mình i. Nh ng xin cho em hai đ u ki n. N u C ng S n b t em ph i s ng xa con, n u gi c C ng làm nh c em, lúc y em có quy n t sát theo mình ch ?" H ng suy nghĩ gi y lâu, g t đ u đ ng ý, và ra l nh cho tôi: "Em m i má và đ em các con lên l u g p anh." Tôi quay đi. Ánh m t b ng ch t đ p vào lá c v n đ ng g c phòng. Tôi v i vàng đ em c đ n bên ng i. Tôi nói: "Bao nhiêu năm chi n đ u đ b o v t qu c. B y gi mình hãy gi nó." Chúng tôi nhìn nhau c m thông. H ng ôm lá c , áp vào m t, đôi m t H ng ch t t t. Sau cùng H ng cũng rán đ ng lên h i tôi: "Mau m i má và m y đ a nh lên." Khi m t tôi và các con lên v n phòng, H ng nói rõ cho m t tôi hi u vì sao ng i ph i ch t và tôi ph i s ng.

Vâng l nh H ng, tôi m i t t c sĩ quan binh sĩ còn t h p đ i nhà lên v n phòng. M i ng i đ ng x p hàng nghiêm trang và vô cùng c m đ ng. Gi phút t bi t sanh ly gi a nh ng ng i t ng bao ngày s ng ch t bên nhau. H ng đ ng đ c nói: "Tôi không b các anh và đ a v con tr n sang ngo i qu c. Nh các anh đã bi t, cu c hành quân ch a chi đã b g y đ n a ch ng. Tôi không ph n công vào phút chót là vì dân chúng. Tôi không mu n Vi t C ng pháo kích b a bãi, bi n C n Th thành An L c th hai. Tôi cũng không ch u nh c đ u hàng. Các anh đã t ng c ng tác v i tôi, nh ng lúc các anh l m l i, tôi r y la. R y la không có nghĩa là ghét b . R y la đ m n th ng nhau, đ xây đ ng nhau. M c đ u đ t n c ta b bán đ ng, b dâng cho C ng S n, nh ng các anh không tr c ti p ch u t i v i qu c dân. Chính nh ng ng i tr c ti p n m v n m nh các anh, m i chính là nh ng k tr ng t i. Xin các anh tha th cho tôi nh ng l i l m, n u có. Tôi b ng lòng ch n cái ch t. T ng mà không gi đ c n c, không b o v đ c thành, thì ph i ch t theo thành, theo n c, ch không th b dân, b n c, tr n ch y, c u an. Tôi ch t r i, các anh hãy v v i gia đình, v con. Nh rõ l i tôi căn đ n: Đ ng bao gi đ b C ng S n t p trung các anh, dù t p trung đ i b t c hình th c nào. Tôi có l i chào vĩnh bi t các anh."

Thị u Tồng Lê Văn Hồng

Tác Giả: Bà Lê Văn Hồng (Nhũ danh Phạm Thị Kim Hoàng)
Thứ Bảy, 12 Tháng 11 Năm 2011 10:29

Tồng Hồng đưa tay chào và bắt tay tồng ngọ i mọt. Mọi ngọ i đều khóc. Đón bên Thị u Tá Phạm ng, Trung Úy Nghĩa, Hồng gọi gọi m: "Xin giúp đỡ giùm vợ con tôi. Vĩnh biệt t t c." Mọi ngọ i đều đng yên không ai nói lên đ c l i nào. Mọi tôi nhào l i ôm ch m l y ngọ i, xin đ c ch t theo. Hồng an i m tôi. Yêu c u m tôi c g ng chăm lo cho cháu ngo i. Hồng ra l nh cho t t c m i ngọ i ph i ra ngoài.

Không ai ch u đi. Hồng ph i số tng ngọ i ra c a. Tôi van xin: "Mình cho em l i ch ng ki n mình ch t." Ngọ i t ch i. Nghĩa ho ng s b ch y. Hồng quay vào văn phòng đóng ch t c a l i. Tôi gọi gi t Nghĩa: "Nghĩa tr l i v i tôi." Tôi b o Giêng tìm dao n y c a. Giêng b ch y nh bay. Nghĩa tr lên, đng tr c c a ch đ i. Có tng súng n . Tng n nghe chát chúa. Tôi đ a tay xem đng h : 8 gi 45 phút t i ngày 30 tháng 4 năm 1975. Ngày k t li u cu c đ i c a chúng tôi. Lê Văn Hồng, anh đã ch t. Giêng run run l y dao n y c a. C a b t ra. Nghĩa lách mình nh ng tôi ch y vào phòng tr c. Hồng ng ng ng i n m trên, n a ng i n m đ i, hai cánh tay dang ra, cong lên và gi t m nh, toàn thân run r y tng c n. Đôi m t Hồng m to cảm h n. Mi ng Hồng há ra, đôi môi m p máy. Tôi ôm ch m l y Hồng h i: "Mình, mình i! Mình còn l i gi đ n dò em n a không?" Hồng không còn tr l i đ c tng nào. Nghĩa gào lên n c n: "Thị u Tồng ng! Tr i i, Thị u Tồng ng!" Giêng ch y vào ph Nghĩa đ l ng và chân, tôi đ đ u Hồng, đ t n m ngay ng n trên gi ng. Máu tim nhu m th m áo tr n, t t đ c t m drap tr ng. Tôi đ a tay vu t m t cho ng i. Nghĩa v n gào khóc: "Thị u Tồng ng! Thị u Tồng ng i!"

Tôi b o Giêng: "Nói Hòa đ a H i, Hà, Qu c lên nhìn xác ba l n cu i. Đ n Phạm ng cho Khi t, Hoàng gi c u thang, b t c giá nào chng ph i ngăn ch n Vi t C ng." Tôi đi tìm đ u đ n và đuôi đ n. Còn kh u súng, l lũng thay không bi t kh u súng đ u. Đ n lúc t m r a ng i, thay drap đ y máu, tôi m i hi u. Tr c khi h n lià xác, v i ý chí cu i cùng, ng i còn bình tnh nhét kh u súng, đ u đ i n m. Có l ng i s tôi quá xúc đng, quên l i h a, t sát theo. Bé H i lúc y năm tu i, ôm hai chân ba, khóc than, k l th m thi t. Bé Hà hai tu i, th ngây ôm chai s a, lên n m trên b ng ba, bé m tròn đôi m t to, ng c nhiên không th y ba đ a tay b bé nh m i khi.

Nghĩa đ n tho i kh p n i tìm Thị u Tồng ng Nam, không th y tr l i. Tôi v i v m đ c l nh truy n tin, lên máy gọi liên l c v i Thị u Tồng ng. Lúc ra máy, ch nh t n s , tôi ch nghe nh ng gi ng nói r c mùi C ng S n trên các t n s thu c đ n v c a chúng ta. Lũ Vi t c ng, ngày 30 tháng 4, tràn vào nhà. Phạm ng c ng quy t ch n chúng c u thang. Chín gi r i, 30 tháng 4, chuông đ n tho i reo vang: "Alô, Alô, ai đây?" "Đ th a ch đó à? H Ng c C n đây." Tôi bàng hoàng: "Anh C n! Có chuy n chi c n không?" Tôi c g ng gi gi ng nói cho bình th ng, đ C n không nh n bi t s v i c x y ra. Trong đ n tho i, v phía C n, tôi có nghe tng súng l n nh thi nhau n m m. C n h i: "Thị u Tồng ng đâu ch ? Cho tôi g p ông m t chút." Tôi lúng túng vài giây: "Ông đang đ u đng quân ngoài kia." "Ch ch y ra trình Thị u Tồng ng, tôi c n

Thị u Tòng Lê Văn Hùng

Tác Giả: Bà Lê Văn Hùng (Nhũ danh Phạm Thị Kim Hoàng)

Thứ Bảy, 12 Tháng 11 Năm 2011 10:29

---

g p. Trung Úy Nghĩa đâu ch?" "Nghĩa đang ở bên cạnh thị u Tòng. Còn ch m t chút nhé." Tôi áp ch t ng đ n tho i vào ng c. Mím môi, nhìn xác Hùng r i nhìn sang Nghĩa tôi h i: "Đ i Tá C n đòi g p Thị u Tòng, làm sao bây gi Nghĩa?" Nghĩa lúng túng: "Cô nói Thị u Tòng ch t r i." "Không th nói nh v y đ c. Đ i Tá C n đang c chi n v i Vi t C ng."

Trí óc tôi ch t lóe sáng phi th ng. Tôi mu n C n chi n đ u anh hùng. S ng anh hùng. Ch t anh hùng. Tôi đ a máy lên gi ng quy t li t: "Thị u Tòng không th vào đ c. C n c n gi c nói. Tình hình Ch ng Thi n ra sao? Anh còn đ s c chi n đ u không? Tinh th n binh sĩ th nào? Đ ch ra sao?" "T i nó đ n t i tui quá. Tinh th n anh em v n cao. Ch h i Thị u Tòng còn gi y l nh không?" "C n vui lòng ch chút." Tôi l i áp ch t ng đ n tho i vào ng c. C n ch t môi suy nghĩ. Tôi hi u l i C n h i. Trong tích t c tôi bi t khó c u vẫn tình th . Nh ng tôi mu n H Ng c C n ph i luôn hiên ngang hào hùng. Tôi quy t đ nh: "Alô. C n nghe đây: L nh Thị u Tòng. Ông h i C n có s n sàng t chi n?" C n đáp th t nhanh; "Lúc nào cũng s n sang, ch ch !" "T t l m, v y thì y l nh." "Đ , cảm n ch ." Tôi bu ng máy g c xu ng bên xác Hùng. N c m t trào ra, tôi kêu nho nh : "Vinh bi t C n. Vinh bi t C n!"

"Anh C n i, h n linh anh có ph ng ph t đầu đay, khi tôi ng i vi t l i nh ng dòng này, n c m t r i trên gi y, Anh có bi t cho r ng tr l i đ n tho i v i anh r i, tôi đau kh t t cùng không? Tha th cho tôi!" Đ i Tá H Ng c C n đã chi n đ u đ n viên đ n cu i cùng, anh đã hiên ngang hào hùng đ n gi phút chót c a cu c đ i. Hi u rõ Hùng, hi u rõ tôi, bên kia th gi i không thù h n, ch c anh hi u rõ tâm tr ng c a tôi lúc b y gi , h n anh tha th cho tôi?" Kính th a toàn th quý v thu c thân b ng quy n thu c c a Đ i Tá C n. Kính th a quý v đã đ c nh ng giòng ch này. Xin quý v ch trách tôi sao dám quy t đ nh. Ng bi n t ùng quy n. T ng H ng đã ch t. Thị u Tòng Nguy n Khoa Nam ch a liên l c đ c. V ng i lính nghĩa quân tr ng đ n, khi Vi t C ng t n công, ch ng ch b t th ng, ch đã thay ch ng ph n công ác li t. Tôi không th đ m t ng i nh H Ng c C n đ a tay đ u hàng, h mình tr c Vi t C ng vào dinh t nh tr ng Ch ng Thi n.

M i m t gi đêm ngày 30 tháng 4, 1975. Đ n tho i l i reo. L n này, chính gi ng c a Thị u Tòng Nguy n Khoa Nam: "Alô, ch H ng!" Tôi v a khóc, v a đáp l i Thị u Tòng: "Th a Thị u Tòng..." Gi ng Tòng Nam bu n bã u u t: "Tôi bi t r i, ch H ng. tôi chia bu n v i ch , nghe ch H ng." tôi v n n c n : "Thị u Tòng nghĩ sao v k ho ch đã gây đ ?" "H ng đã nói v i ch nghe h t r i h ? Đành v y thôi. Không ph i l i chúng ta hèn nhát hay b cu c. S s p đ không c u vẫn đ c vì l nh hành quân không đ c Đ i Tá...thi hành, phóng đ và l nh không t i tay các đ n v tr ng, l i yêu c u c a dân chúng, l i kêu g i c a tôi quá mu n màng, không hi u qu , khó c u vẫn n i tình hình." Nói đ n đây, Thị u Tòng Nam h i tôi: "Ch bi t v đài phát thanh b n i ng ch ?" "Th a bi t. H ng cũng b o tôi nh Thị u Tòng đã v y. Bây gi Thị u Tòng đ nh li u l nào, có đ nh ph n công không?" "Ch quên còn dân chúng sao? C ng S n coi r m ng dân, còn mình thì...Đàng ch th nào?" "Th a Thị u Tòng, chúng nó đã tràn đ y d i nhà. Có vài tên đ nh nhào lên, nh ng b Giêng c ng quy t đ u i xu ng. Hi n

Thị u Tòng Lê Văn Hồng

Tác Giả: Bà Lê Văn Hồng (Nhũ danh Phạm Thị Kim Hoàng)

Thứ Bảy, 12 Tháng 11 Năm 2011 10:29

---

chúng đang thu dọn tài sản. "Còn mấy chú đâu hết?" "Chị có Nghĩa và vài ba người lính nữa. Còn tất cả đã bỏ đi hết. Hồng đã chết rồi, tôi không màng dọn tài sản. Miễn là chúng được dọn xác Hồng." "Chị tìm liệm Hồng chưa?" "Thưa chưa. Vợ và tôi rửa, thay quần áo xong thì Thị u Tòng gọi tôi." "Chị nên tìm liệm Hồng ngay đi. Tôi sợ không còn kịp. chúng nó sợ không để yên."

"Thị u Tòng còn dấy thêm điếu gì không? Chị nghe lời Thị u Tòng chứ u đầu hàng thế nào?" Người đi thò dài trong máy. Người nói nhàn nhàn mà dọn chết tôi cũng sợ không quên: "Số phận Việt Nam khôn nên thế đó, chị Hồng ơi! Tôi và Hồng đã sắp đặt tất cả, hoàn tất kế hoạch xong xuôi, còn bỏ phần bỏ đi gì chót." Người chép miệng thò dài: "Thôi chị Hồng ơi." Bị người ngườitrim xuống, ngườm ngườ: "Hồng chết rồi, chị tôi cũng chết! Chúng tôi làm Tòng mà không gì được nữa thì phải chết theo nữa." Giọng người bình tĩnh và rừ rừ: "Cố gắng can đảm lên nhé chị Hồng. chị phải sống vì mấy đứa nhà. Đêm nay có gì nguy cấp, nhớ gọi tôi. Nếu gọi không được, dọn Nghĩa gọi Thủy, lý mấy mã mã." "Đạ, cảm ơn Thị u Tòng."

Nói chuyện với Thị u Tòng xong, tôi bước ra lan can nhìn xuống. Trời tối sẫm, sĩ quan và lính tráng đã đi hết. Trời có Nghĩa còn nữa. Chị rào bưng. Gió thổi đông đưa cánh cửa rít lên nhàn nhàn kêu kọt bi ai. Mặt trăng cuội tuôn 19 tháng 3 âm lịch chênh chênh soi, vẻ mờ mờ mờ mờ ngườ xốt thường cho số phận Việt Nam Cộng Hòa, cho trò đời bỏ đầu hồng phở. Việt dọn đây, tôi nhớ lại từng người của Thị u Tòng Nguyễn Khoa Nam, của Đới Tá như Trần người như Chường thi n Hường c C n. Tr n đời tôi, làm sao tôi có thể quên gì người nói gồp rút của anh C n, giọng trầm buồn của Tòng Nam.

Bấy giờ sáng ngày 1 tháng 5, năm 1975. Vợ và tôi dọn đồ đạc kinh Sám T như Th trong nghi thức của siêu cho Hồng, tôi nghe có tiếng nổ sau lưng. Quay lại, chính là Trung Tá Tùng, bác sĩ trưởng Quân Y Viện Phan Thanh Gi n, C n Th . Ông dọn thăm Hồng nằm cuội. Ông cho biết phải triệu tập Quân Y Viện ngay vì Thị u Tòng Nguyễn Khoa Nam đã tử sát, xác còn nằm tại Quân Y Viện. Tòng Nam đã bỏ vào thái dương, lúc 6 giờ sáng ngày 1 tháng 5, 1975. cho dọn chết, mấy Tòng Nam vẫn mở trường trường, u t h n, miệng người há h c, dọn đau. Sau cuộc đi dọn đám với người, tôi đã lĩnh của, biết trường chuyện gì xảy ra. Nghe khi nghe bác sĩ Tùng báo tin, tôi xúc động vô cùng, tôi qu xuống, hường vớ Quân Y Viện, n i Tòng Nam còn nằm đó, của nguy n: Xin Thị u Tòng tha thế. Tôi không dám bỏ xác Hồng để dọn vu t m t Thị u Tòng và lo việc tìm liệm cho Thị u Tòng. Bấy giờ linh hồn của Thị u Tòng đã gồp Hồng, xin linh thiêng phù hộ cho mấy con tôi thoát khỏi tay Cộng Sản. Xin trường xốt cho quê hường, cho dân tộc chúng ta. Xin trường xốt cho toàn thể anh em binh sĩ.

Trung Ủy Nghĩa thay tôi dọn việc xác người. Trung Ủy Thành, vẻ ân nhân can đảm để biết, dọn với tôi trong giờ phút nguy nan đó. Thành đã mời điếu của Trung Tá Bia dọn tìm liệm cho

Thị u Tòng Lê Văn Hồng

Tác Giả: Bà Lê Văn Hồng (Nhũ danh Phạm Thị Kim Hoàng)

Thứ Bảy, 12 Tháng 11 Năm 2011 10:29

Hồng. Nhớ ng về ân nhân trong cội bìn lo n y, tr n đ i tôi xin ghi kh c n sâu. Tám gi sáng ngày 1 tháng 5, 1975, các sĩ quan quân đoàn, m c th ng ph c, đ n vi ng xác Hồng. M u nhi m thay, khi g p l i nh ng c ng s viên cũ, trong thoáng ch c, m t Hồng hé m , nhìn lên. Và t trong đôi m t ng i ch t, có hai giòng l ch y. M t ng i ch t đ b ng lên.

Ng i khóc cho quê h ng đ t n c b t đ u đ m chìm trong điêu linh. Ng i khóc cho đám tàn quân kh n kh . Cho lúc đ n ch t, hai T ng Nam và Hồng ch phân tách nguyên nhân th t b i, làm h ng k ho ch c a hai ng i. Ch không ai lên ti ng n ng l i trách móc v Đ i Tá kia. Xin quý v hi u rõ giùm tôi. Tôi tôn tr ng danh đ c a hai ông, v con và gia đình hai ông. Trong hoàn c nh căng th ng c a đ t n c, khi lòng ng i m t ni m tin, hai ông cũng nh nhi u ng i khác, th t s đáng th ng h n đáng trách. Không hi u hai ông có đi thoát, hay b b t i.

V n n c ngàn cân treo s i tóc, m t vài ng i dù đánh đ i c v n m nh cũng không nâng đ n i tòa nhà Vi t Nam đang s p đ tang th ng. Nhớ ng, m t ngày chúng ta còn mang trong ng i dòng máu c a dân t c L c Hồng, còn hít th đ c khí tr i, là m t ngày chúng ta còn n n quê h ng. Đó là món n thiêng liêng và cao quý mà ngôn t loài ng i ch a th di n t đ c sát nghĩa, và th t đúng ý. Sao chúng ta không noi g ng oanh li t c a t tiên, c a cha ông, n i ti p ý chí b t khu t c a ti n nhân, đ trang tr i món n ân tình đó? Sao chúng ta c lo chê bai, công kích, hãm h i, đ p chà nhau, đ r i vô tình làm l i cho b n c p n c C ng S n?

Đ c nh ng gì tôi k đ n trên, nhớ ng về t ng h i hay m a mai tôi, đã hi u t t c s th t vì sao T ng Nam và T ng Hồng đã ph i t sát đ b o t n ti t tháo. Không ai đem vi c thành b i lu n anh hùng. Cũng ch bao gi l y tâm đ a ti u nhân đ đo lòng ng i quân t . Chúng ta, nh ng ng i còn s ng, nhớ ng ng i Vi t Nam t trong n c hay l u vong kh p b n ph ng tr i, chúng ta ph i t nêu lên câu h i: "Chúng ta đã làm đ c gì cho đ ng h th n v i nh ng ng i đã n m xu ng? H đã n m xu ng không ph i là vì h hèn nhát! H đã n m xu ng là vì mu n b o toàn sâu ch mà h t ng mang trên đ u: T Qu c, Danh D , Trách Nhi m. N u ch a làm đ c gì cho quê h ng, xin hãy th n tr ng l i phê phán vô ý th c. Đ ng vô tình thành tàn nh n s nh c nh ng ng i dám ch t cho t qu c."